

DE STAATS-SPAANSE LINIES

in West-, Oost- en Zeewuvs-Vlaanderen

Op deze kaart zijn de versterkingen opgenomen zoals die zijn gerealiseerd in de Tachtigjarige Oorlog (1568 - 1648) en de Spaanse Successieoorlog (1702 - 1713). In de jaren daarna werd in dit gebied nog een reeks van oorlogen gevoerd waarbij vele versterkingen werden hergebruikt en dikwijls aangepast.

In het Frans-Vlaamse Steenvoorde brak de Beeldenstorm uit en verspreidde zich over heel de Nederlanden, wat uiteindelijk leidde tot de Tachtigjarige Oorlog en de afscheiding van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden (1581). Vlaanderen bleef zelf onder Spaanse heerschappij. Vanaf 1569 kwamen de Nederlanden in opstand tegen de Spaanse overheersing en in het bijzonder tegen de invoering van de Tiende Penning (een belastingmaatregel) en de strafmaatregelen die de hertog van Alva nam tegen ketters. Vanaf 1648 (Vrede van Münster) hoorden ook delen van Vlaanderen (Staats-Vlaanderen) daarbij.

Als gevolg van de resultaten van de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) moest het noorden van Vlaanderen door Spanje worden afgestaan aan de Noord-Nederlandse Republiek. Tot dat tijdstip werd een langdurige en bloedige strijd gevoerd tussen de soldaten van de opstandige gewesten en eenheden in dienst van de Spaanse Koning.

Op hun beurt lieten de opstandelingen grote stukken grond onder water lopen om de opmars van de Spaanse Troepen tot staan te brengen. Zo legden de strijdende partijen, dikwijls tegenover elkaar, langs de talrijke waterlopen vestingen, forten en andere versterkingen aan, onderling veelal met elkaar verbonden door middel van langgerekte linieën.

Dit geheel vormde een serie verdedigingslijnen, thans de Staats-Spaanse Linies genoemd. Op deze plattegrond zijn de overblijfselen van deze vestingstadia, forten, schansen en wallen uit die periode in kaart gebracht.

Een deel van de Linies maakten, in een latere periode, weer onderdeel uit van een grote geheel: de Zuidwaterlinie, lopend van Zeeuws-Vlaanderen tot in Groningen, door Menno van Coehoorn bedoeld als voorlijn voor de Hollandse Waterlinie.

Deze veroveringen, aanpassingen en heroveringen gingen verder in de Spaanse Successieoorlog (1701-1714), de Oostenrijkse Successieoorlog, de Franse bezetting en de Belgische opstand of revolutie.

DATA

- 1568 - 1648: De Opstand / Tachtigjarige Oorlog
- 1609 - 1621: Tweaalfjarige bestand
- 1672 - 1678: Hollandse Oorlog
- 1688 - 1697: Negentjarige Oorlog
- 1702 - 1713: Spaanse Successieoorlog
- 1745 - 1748: Oostenrijkse Successieoorlog
- 1789 - 1815: Franse Revolutie / Napoleonische oorlogen
- 1830 - 1839: Belgische revolutie / omwenteling
- 1914 - 1918: Wereldoorlog I
- 1940 - 1945: Wereldoorlog II

NADERE INFORMATIE

- Bauwens A., Gossens C., Stockman P. & Termote J., 2006, Sterckenbouw, Sluis, (Brochure, 40 pagina's)
- H+N+S Landschapsarchitecten, 2003, Staats-Spaanse Linies; Valorisering van frontierland Zeewuvs-Vlaanderen, Utrecht.
- Het Bolwerk, museum voor de Staats-Spaanse Linies in West-, Oost- en Zeeuws-Vlaanderen, IJzendijke (NL).
- Lezen in Landschap 2007 (dvd-breedbeeld, 25 minuten, NL en D).
- Stockman P. & Everaers P., 2001, Versterkt Zeeland, Zierikzee.
- Termote, Johan, 2004, Bastions voor Koning en God; Forten en verdedigingswerken in het krekengebied van Oost-Vlaanderen, Gent.
- Westtoer abt, 2004, Forten en verdedigingswerken in het Oost- en West-Vlaamse Krekengebied, Brugge (CD-rom).

FORTEN EN VERSTERKINGEN IN HET KREKENGEBIED

- BEST BEWAARDE SITES
- ZICHTBAAR SITES
- NIET-ZICHTBAAR SITES
- LINIES
- FORT LAPIN (1665?)
- VERSTERKT LEGERKAMP (1703)
- FORT VAN BEIEREN (1705)
- BATTERIJEN ROND HET FORT VAN BEIEREN (1703)
- FORT VAN DAMME (1704)
- REDOUTE VAN MICHEM (1703)
- REDOUTE VERBRAND FORT (1703)
- REDOUTE BEKAF (1703)
- DAMME, STADSVERSTERKING (1617)
- EN HOORNWERK (1704)
- FORT SINT-FREDERIK (1604)
- FORT SINT-DONAAS (1604)
- FORT SINT-JOB (1604)
- FORT SINT-ISABELLA (1622)
- FORT SINT-THERESIA (1622)

- FORT SINT-CLARA EN SINT-MARCUS (1599 -1622)
- FORT SINT-ANNA (1627)
- REDOUTES SINT-BERNARDUS (1627)
- FORT SINT-PAULUS (1627)
- REDOUTES FORT SINT-DONAAS
- PAULUSVAART EN -DIJK (1627)
- FORT VAN HEIST (1593-1594)
- FORT TEN HAZEGRAZE EN SINT-JORIS (1599)
- VERSTERKT LEGERKAMP VAN DE SPANJAARDEN (1622)
- CIRCUMVALLATIE VAN BELEG VAN SLUIS (1604)
- LINIE VAN FONTAINE MET REDOUTES (1622)
- CANTELMOULINIE MET REDOUTES (1632)
- MIDDELBURG, STADSVERSTERKING (1ste KWART 17de E)
- KWART (17de E)
- FORT SINT-FREDERIK (1604)
- FORT SINT-DONAAS (1604)
- FORT SINT-JOB (1604)
- FORT SINT-ISABELLA (1622)
- FORT SINT-THERESIA (1622)
- FORT LEOPOLD (VERMOEDELJK 1647)
- FORT BIJ DE ZEESLUIS (CA.1600)
- REDOUTE SWERT VAN DORST (KORT VOOR 1604)
- REDOUTE MAESOP (KORT VOOR 1604)
- FORT SINT-ANTHONIUS (1583 OF 1586)
- REDOUTE SINT-PIETER (1634)
- REDOUTE SINT-STEVEN (1586)
- FORT VAN ZELZATE (KORT NA 1644)
- FORT SINT-BERNARD (1634)
- FORT SINT-ELOOI (1586)
- LINIE VAN DE NIEUWE VAART (1644-1645)
- FORT FRANCIPANI (1644-1645)
- FORT KEIZERSHOEK (1644-1645)
- FORT TERWEST (1644-1645)
- MASERELS, FORT KOEWACHT (1590)
- SPERFORTEN (CA.1590)
- FORT STENENBRUG (CA.1584, 1703)
- FORT KIEKENHAGE (CA.1584, 1703)
- HELLEFORT (1590)
- FORT SINT-JAN (1585, 1702)
- FORT WRANGLER MET REDOUTE (1702)
- STAATSE LINIE MET REDOUTES (1703-1704)

- FORT DE KLINGE, BEDMARFORT (1700)
- FORT FUENTES (1595), FORT SPINOLA (1626)
- FORT VERREBOOM (1702)
- FORT KIELDRICHT (1687/1584)
- FORT SINT-ANTHONISHOEK (1584)
- FORT VERREBOEK (1586)
- STEENLANDSCHANS (1586)
- FORT KALLO (1585)
- LIEFKENSHOEK (1584)
- FORT DE PEREL I EN II (1584 EN 1702)
- FORT HAEFTEN, DE NOORD, LUY5 (1572)
- FORT TERVERTE (1584)
- FORT SPEIR (1584)
- SCHANS CRÉVECOEUR (1702)
- SCHANS DWARS-IN-DE-WEG (1702)
- REDOUTE KALISHOEK (1702)
- FORT KERCKENGAT (1580)
- BEDMARLINIE MET REDOUTES (1701-1702)
- TURKIJE
- FORT ANTHONIS (1584?)
- FORT ORANJE (1621)
- FORT NASSAU / TER HOFSTEE (1604)
- RETRANCHEMENT CADSANDRIA (1623)
- REDOUTE BERCHEM (1643)
- SLUIS, STADSVERSTERKING (1604)
- ELDERSCHANS (1604)
- OLIESCHANS (1604)
- REDOUTE GROTENDORST (1604)
- AARDENBURG, STADSVERSTERKING (1604)
- KRUISDIJKSCHANS (1604)
- KRABBESCHANS (1604)
- FORT SLEPDLAMME-HAVENFORT (1600 - 1604)
- LINIE VAN COMMUNICATIE (1634)
- LOOPFORT (1643)
- HANS VRIEZSCHEDE (1604)
- REDOUTE MELK EN BROKKEN (1604)
- FORT NIJEVELT (1605)
- REDOUTE SPEK EN BROOD (NA 1604)
- COXYSCHANS (1600)
- LOOPFORT (1643)
- AUSTRIA (EIND 16de E)
- REDOUTE MELK EN BROKKEN (1604)
- GROOT VERREKIJER (EIND 17de E)
- ST. CATHARINA (1634)
- ST-JOSEPH (1634)
- ST-JACOB (1634)
- ST. LIVINUS (1634)
- ST. NICOLAAS (1586)
- ST. ANDRIES (1634)

- OOSTBURG, STADSVERSTERKING (1604)
- FORT SLIKKENBURG
- DE DRIE GATEN
- FORT DE MUNTE
- HET VRIJE MIDDELBURG
- KONSTANTINOPEL
- IJZENDIJK, STADSVERSTERKING (1587 -1604)
- JONKVRUWSCHANS/JUFFERSCHANS (1604)
- ST. LAURENT (1701)
- MAURITSFORT (1588)
- REDOUTES NOORDLIJKE BRAAKMANGEDIJK
- LINIE VAN COMMUNICATIE (1634)
- ST. FRANCISCUS (1634)
- SINT-JAN (DE RATTÉ) (1634)
- SINT-MARCUS (1586)
- SINT-GELIEN (1634)
- ST. CATHARINA (1634)
- ST-JOSEPH (1634)
- ST-JACOB (1634)
- ST. LIVINUS (1634)
- ST. NICOLAAS (1586)
- ST. ANDRIES (1634)
- FERDINANDUS (BEGIN 17de E)
- REDOUTES EN FORT MISERI
- FORT ST. ANNA (1586)
- FORT MOERSPIJ (1645)
- ST. MARGRIET / NASSAU / HET FORT (1586)
- KIKUIT (1596)
- MOERSCHANS (1591-1596)
- MONCADO (1634)
- MOERSCHANS (1591-1596)
- ZANDBERG (1586)
- GROOT KIKUIT (1684)
- KLEIN KIKUIT (EIND 17de E)
- DE BLUM (EIND 16de E)
- AUSTRIA (EIND 16de E)
- KLEIN VERREKIJER (EIND 17de E)
- GROOT VERREKIJER (EIND 17de E)
- NASSAU (1596)
- VOGELFORT (1586)
- SINT ANNA (1586)
- ROOVERSBEEK
- LINIE VAN DE ORANJEPOLDER (1ste KWART 17de EEUW)

- LINIES VAN AXEL I EN II (1586)
- BIERVLIET, STADSVERSTERKING (16de E)
- PHILIPPINE, STADSVERSTERKING EN FORT (1633)
- TERNEUZEN, STADSVERSTERKING (EIND 18de E)
- SAS VAN GENT, STADSVERSTERKING (1688)
- AXEL, STADSVERSTERKING (NA 1586)
- HULST, STADSVERSTERKING (CA. 1620)
- WESTFORT, NIEUWE PASSAGELIJNIE (1735-1738)
- FORT
- ST. ELOIJ (1586)
- MAROLLEPUT (1602/1603)
- REDOUTE
- REDOUTE
- LINIE VAN COMMUNICATIE
- TEN OOSTEN VAN HULST (1591)
- PASSAGELIJNIE (BEGIN 17de E)
- REDOUTE
- SCHERPBIER (1634)
- LINIE VAN OOSTBURG

